

اتروسک

تمدن شگفت‌انگیز

www.ketab.ir

تألیف : دکتر سید محمد فدوی

استاد دانشکده هنرهای تجسمی پردیس هنرهای زیبا - دانشگاه تهران

اسفند ۱۳۹۴

شماره مسلسل ۸۴۲۰

شماره انتشار ۳۶۲۶

انتشارات دانشگاه تهران

سرشناسه : فدوی، سید محمد، ۱۳۳۵-
عنوان و نام پدیدآور : اتروسک؛ تمدن شگفت انگیز
مشخصات نشر : تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری : ۱۴۳ ص. : مصور.
فروست : انتشارات دانشگاه تهران؛ شماره انتشار ۳۶۲۶.
شابک : 978-964-03-6790-2
وضع فهرست‌نویسی : فیپای مختصر
یادداشت : فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی : <http://opac.nlai.ir> قابل
دسترسی است.
پادداشت : کتابنامه : ص. ۱۲۷-۱۳۰.
شناسه افزوده : دانشگاه تهران. مؤسسه انتشارات
شماره کتابشناختی : ۳۸۰۰۴۹۱

این کتاب مشمول قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان است. تکثیر کتاب به هر روش اعم از فتوکپی، ریسوگرافی، تهیه فایل‌های pdf، لوح فشرده، بازنویسی در وبلاگ‌ها، سایت‌ها، مجله‌ها و کتاب، بدون اجازه کتبی ناشر مجاز نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود.

ISBN: 978-964-03-6790-2

9 789640 367902

عنوان: اتروسک؛ تمدن شگفت‌انگیز

تألیف: دکتر سیدمحمد فدوی

ویراستار: فرشاد رضوان

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۹۴

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مؤلف است»

«کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است»

بها: ۲۴۰۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرشای مقدم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

پست الکترونیک: press@ut.ac.ir - تارنما: <http://press.ut.ac.ir>

پخش و فروش: تلفکس ۸۸۳۳۸۷۱۲

فهرست مطالب

مقدمه

- فصل اول : اتروسک تمدن اسرار آمیز ۱
- ۱- خاستگاه و جغرافیای تمدن اتروسک ۱
- ۲- خط و زبان اتروسک ۱۴
- ۳- اتروسک‌ها دریا، دران و اهر دنیای کهن ۲۰
- ۴- باورهای دینی اتروسک ۲۱
- ۵- ادبیات اتروسک ۳۳
- ۶- طالع بینی و ارتباط با خدایان و الهه‌ای آسمانی ۳۴
- ۷- الواح و آیین‌های اتروسکی ۳۷
- ۸- خدایان و الهه‌های اتروسک از منظر مورخان ریم ۴۰
- ۹- معابد اتروسک ۵۰
- فصل دوم - فرهنگ و هنر اتروسک ۵۳
- ۱- تصویرسازی‌های مقابر ۵۳
- ۲- مقابر اتروسک ۵۹
- ۳- قبر اوگرها در تارکوننا ۶۴
- ۴- قبر گاوها در مونتروزی ۶۹
- ۵- تصاویر دیوها و شیاطین در فرهنگ اتروسک ۷۱

۶- شادمانی و پایکوبی ارواح در بهشت.....	۷۳
۷- شمایل‌نگاری و صنایع فلزی هنرمندان اتروسک.....	۷۷
۸- صحنه‌های صید و شکار در تصویرسازی‌های مقابر.....	۸۱
۹- تابوت‌های اسرارآمیز.....	۸۳
۱۰- فرهنگ انسان‌مدار یونانی در اتروسک.....	۹۱
۱۱- موسیقی در تمدن اتروسک.....	۹۳
۱۲- زیورآلات، ظروف و اشیاء.....	۹۷
فصل سوم - اتروسک - مهد تمدن غرب.....	
۱- تمدن فراموش‌شده.....	۱۰۵
۲- مهندسی شهرسازی اتروسک.....	۱۰۷
۳- پوشاک و آرایش اتروسکی.....	۱۰۸
۴- مراسم مجلل و توسعه تجارت بین‌المللی.....	۱۱۳
۵- غیب‌شناسی و پیش‌گویی.....	۱۱۳
۶- مقاومت در مقابل فرهنگ بیگانه.....	۱۱۵
پی‌نوشت‌ها.....	۱۳۲
منابع فارسی.....	۱۳۳
منابع لاتین.....	۱۳۴
منابع تصاویر.....	۱۳۶

این پژوهش سعی در معرفی و بررسی گوشه‌هایی از تمدن اسرارآمیز اتروسک دارد. تمدنی که پیش از انسجام تمدن یونان، با مهاجرت گروه بزرگی از مردم آسیای صغیر یا بخش‌های دیگری از خاور نزدیک به سرزمین اتروریا که امروز به ایتالیا معروف است شکل گرفت. آداب و رسوم و باورهای دینی این قوم که شباهت فراوانی با تمدن‌های کهن خاور نزدیک دارد از طاقی و سکوت تأمل برانگیز مورخان غربی در طول سده‌ها پس از نابودی این قوم توسط رومی‌ها، انگیزه اصلی انجام دادن این پژوهش است.

تحقیقاتی که بیشتر در سده بیستم توسط محققان صورت گرفته، پرسش‌های بسیاری را مطرح کرده است که پاسخ به آنها به حقیقت و تفحص بیشتری نیاز دارد؛ به‌ویژه آنکه در بررسی آثار هنری، معماری و شهرسازی اتروسک، این ذهنیت بیش از پیش شکل می‌گیرد که تمدن باستانی یونان، روم و سپس تمدن‌های اروپایی بخش وسیعی از آموخته‌ها و آداب و رسوم و هنرشان را از تمدن پیشرفته اتروسک وام گرفته‌اند.

خاور نزدیک باستان از دیرباز خاستگاه تمدن‌های متمدنی بوده که در سرزمین‌های دور و نزدیک در گوشه و کنار جهان ظهور پیدا کرده‌اند. تمدن اتروسک یکی از این تمدن‌های شگفت‌انگیز است که آداب و رسوم، فرهنگ و هنر، معماری و شهرسازی آن موجب حیرت مورخان و پژوهشگران شده است.

این تمدن در ایتالیا و در همسایگی تمدن تازه شکل گرفته یونان ظهور پیدا کرد. تفاوت عمده باورهای دینی و فرهنگ و سنت‌های این قوم با یونانیان و اقوامی که اسلاف رومیان بودند، درگیری‌های طولانی را سبب شد که نتیجه آن تهاجم نظامی به اتروسک و نابودی

کامل آن تمدن بود. آنچه از این تهاجم ویرانگر کاملاً سالم و پابرجا ماند، مقابر بسیار محکم "نکروپولیس"^۱ یا همان شهر مردگان بود که در دو سده اخیر کشف و موجب توجه دوباره پژوهشگران به این تمدن شده است. اسناد مصور و آثار هنری انکارناپذیر به دست آمده از نکروپولیس، نشان از وجود باورهای دینی همانند ادیان خاور نزدیک باستان و آشنایی این مردمان با تعالیم پیامبران بزرگ الهی و فرهنگ و ادبیات بسیار پیشرفته دارد. اغلب مورخان این امر معترف هستند که آنچه موجب پیشرفت ناگهانی علمی و فرهنگی در تمدن یونان، مد، شالوده‌ای بود که تمدن پیشرفته و بسیار کهن خاور نزدیک ایجاد کرده بود. از این روی هم آسون می‌توان تصور کرد قومی که بیش از دیگران توانسته‌اند دستاوردهای تمدنی خاور نزدیک را به اروپا منتقل کنند، اتروسک‌ها بوده‌اند.

"هرگونه بررسی جامع و مؤثر در خصوص اتروسک‌ها و تحولات مرتبط با آن، نیازمند بررسی تاریخ از سده ۱۷۰۰ پیش از میلاد تا زمان استحالۀ این تمدن از سوی رومی‌ها در سده آخر پیش از میلاد می‌باشد. ذکر دقیق حدود و ثنور و گسترش تاریخی این تمدن به واسطه ماهیت سیال جریان‌های تاریخی و عدم دسترسی به منابع مستند و نیز درهم تنیدگی و گسترش تمدن شرق مدیترانه تا مرکز اروپا با مشکل مواجه است. از این رو عبارت اتروسک تنها به دوره‌ای اطلاق می‌شود که با تشکیل دولت و نمره این تمدن آغاز شده است. تاریخ این واقعه در سده هفتم پیش از میلاد زمانی است که مورخان اجماع بسیاری از پژوهشگران را با خود دارد، هرچند بسیاری دیگر معتقدند که شکل‌گیری تمدن اتروسک‌ها به اوایل عصر آهن بازمی‌گردد، چرا که در این دوره بوده است که اتروسک‌ها به خودآگاهی لازم برای اظهار هویت مستقل دست یافته‌اند" (K.F. Stoddart, p: 20).

۱ - نکروپولیس به شهرهای زیر زمینی اطلاق می‌شود که مقابر مردم اتروسک در آن ساخته می‌شد.

امید است که این پژوهش، در آینده راهگشای محققان و پژوهشگرانی شود که تلاش می‌کنند لایه‌های پنهان تاریخ را به منظور تصویر افکار عمومی و روشن شدن ابهامات موجود در سرگذشت تمدن‌های تأثیرگذار انسانی بیان کنند.

در ضمن وظیفه خود می‌دانم از زحمات و همکاری‌های ارزنده دوست ارجمندم جناب آقای علیرضا ارشادی، کارشناس ارشد پردیس هنرهای زیبای دانشگاه تهران تقدیر و تشکر کنم که در آماده‌سازی این کتاب مساعدت زیادی کردند..

www.ketab.ir